

Brașov:

Contemporan '80 (II)

Teatrele și repertoriul

referat prezentat* de Marșareta Bărbușă
(text prescurtat)

[...] Fără îndoială, succesele din ultima vreme ale teatrului nostru — succese reale, apreciate ca atare și de critica teatrală și de publicul larg, — au la bază opere dramatice valoroase, românești sau străine, clasice sau contemporane. În fiecare stagiune, un număr de 40—50 titluri noi de piese originale — așadar, premiere absolute —, și numeroase piese străine, în premieră pe țară, se adaugă repertoriului general, îmbogățindu-l, diversificându-l, oferind publicului, în principiu, noi posibilități de cunoaștere, de reflecție, noi teme de meditație asupra omului și devenirilor sale. E oare de ajuns? [...] Realitatea ne arată că dincolo de aceste aspecte cantitative, aparent mulțumitoare, repertoriul general al teatrelor dezvăluie o seamă de carențe, de decalaje, de anomalii, care se cer analizate, discutate, clarificate în esența lor, pentru a li se găsi remediile.

[...] Un decalaj care ni se oferă la cea mai superficială privire este acela dintre dramaturgia tipărită și cea reprezentată. Știm, desigur, că nu tot ceea ce se publică, se editează ca literatură dramatică, trebuie și poate să devină, automat, baza unui spectacol teatral, după cum, nu tot ceea ce se joacă trebuie și poate fi considerat literatură dramatică. O coincidență perfectă nu va exista niciodată. Dar decalajul acesta tinde de la o vreme să ia proporții prea mari pentru a putea fi trecut cu vederea, atunci cînd cunoaștem piesele în cauză. Se remarcă în opțiunile teatrelor o preferință accentuată către piesele mai puțin angajate, de o mai rarefiată substanță ideatică și o ezitare, dacă nu chiar o fugă din fața pieselor „cu probleme”, a pieselor de rezonanță social-politică majoră, de densitate ideatică apte să solicite gîndirea specta-

torilor. Să amintim valoroasa trilogie filozofică a lui Dumitru Solomon, „Socrate”, „Platon”, „Diogene ciinele”, poetica tragedie antifascistă *Comedia nebunilor* sau *Ingerul bătrîn* de Al. Sever, publicată în revista Teatrul nr. 9/1976 (iată, sînt 4 ani!), și care deasemeni n-a ajuns încă pe scena nici unui teatru, în ciuda calităților ei dramatice și a nobilului mesaj. [...] Unele din piesele lui Chitic au fost înscrise în repertoriul general recomandat teatrelor, și chiar una dintre ele în repertoriul unui teatru! Dar n-au ajuns încă pe scenă. Cum n-a ajuns nici piesa lui D. R. Popescu, publicată anul trecut în revista „Teatrul”, *Studiul osteologic al unui schelet de cal dintr-un mormînt avar din Transilvania*“.

[...] Un alt decalaj, evident în ultima vreme, este acela dintre Capitală și restul țării. În trecutul mai mult sau mai puțin îndepărtat, Capitala dădea tonul, ...dar situația s-a schimbat. [...] Pasiunea reală pentru nou, pentru valorile majore ale scrisului dramatic românesc, a determinat teatrele din țară să înscrie în repertoriu și să prezinte în premieră absolută piese importante, printre care *Rugăciune pentru un disc-jockey*, *Balconul*, *Muntele* de D. R. Popescu, *Noaptea pe asfalt* de Theodor Mănescu, *Noaptea cabotinilor* de Romulus Guga. Nici una din aceste piese n-a fost reprezentată încă pe o scenă bucureșteană. A *treia țeapă* de Marin Sorescu, *Alibi* de Ion Băieșu, *A cîncea lebădă* de Paul Everac și multe alte piese reprezentative pentru dramaturgia noastră contemporană au fost jucate în premiere absolute în teatre din alte orașe, și apoi în București. (...) Parcă n-ar fi bine ca Bucureștiul să se provincializeze trecînd în eșalonul al doilea sau manifestînd inițiative de tipul *Zbor de sticleți*, *Ciripit de păsărele* sau *Măseaua de mințe*. Exagerez intenționat, pentru sublinierea ideii, pentru că, din fericire, Bucureștiul a avut în ultima vreme și inițiative demne de tot respectul, cu *Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă* de Horia Lovinescu la Teatrul „Nottara”, *Evl mediu intimplător* de Romulus Guga

* Sub titlul integral „Contribuția teatrelor la constituirea unui repertoriu general conform cu sarcinile artistice și educative ale mișcării teatrale românești actuale”, la data de 25 martie 1980.

la Teatrul Mic, *Monolog cu fața la perete* de Paul Georgescu la Teatrul Național. [...] Dificultățile legate de introducerea în repertoriu și de reprezentarea unei piese originale pot fi de mai multe feluri: unele mai simple, de ordin tehnic, prea multe personaje, față de posibilitățile trupei, prea multe și complicate decoruri, deci montare costisitoare, greu de rezolvat în condițiile economice actuale ale teatrelor noastre; altele, mai complexe, izvorâsc din însăși substanța ideologică a piesei, provocând întârzieri în procesul, uneori destul de complicat, al reprezentării ei. Asupra acestora ar trebui să ne oprim ceva mai mult. Aici se manifestă, cred, o bună parte din acele prejudecăți și fetișuri de care pomeneam la început și care constituie sursa unei stări de tensiune între autori și teatre, între autori și unele organisme de conducere și de decizie. [...] Momentul ni se pare cu atât mai favorabil unor asemenea discuții, cu cât, repertoriul acestei stagiuni dovedește un stadiu înaintat al procesului de eliminare de prejudecăți și inhibiții, prin reprezentarea unor piese care așteptau mai de mult luminile rampei, ca *Jocul vieții și al morții...* de Horia Lovinescu, *Pluta Meduzei* de Marin Sorescu sau *Așteptându-l pe Godot* de Samuel Beckett, ca să ne referim și la repertoriul universal. [...] Prejudecata inhibitorie intră în acțiune, îndeosebi, atunci când structura dramatică a piesei este astfel direcționată încât comunică — sau poate provoca — o concluzie gravă, sau o atitudine violent critică față de unele fenomene care, prin forța de generalizare a artei, capătă dimensiuni cosmice. Prejudecata față de „finalul închis”, față de „lipsa de perspectivă” a rezolvării conflictului, față de proporțiile excesive ale răului înfățișat, acționează practic în încercarea de a obține din partea autorului, „în numele adevărului vieții”, o atenuare, o netezire, o luminare pe ici pe colo, și uneori în punctele esențiale, cu gândul desigur la efectul pe care piesa l-ar putea avea asupra publicului. Dar se uită adesea că adevărul artei nu se calchiază exact pe adevărul unei realități circum-

scrise temporal-spațial, pe care o transcend, acționând asupra ei cu caracter de avertisment. Se uită că tragicul e o categorie consubstanțială condiției umane, care nu poate fi ignorată. Se uită, atunci când e vorba de comedii satirice, deomeniu în care inhibițiile și prejudecățile se exercită uneori cu autoritate, că simțul umorului e un semn de sănătate și superioritate morală și spirituală a unui popor, și că un hohot de câștige teren printre autori, este acela al competitivității la nivel mondial, și care se traduce practic prin abordarea unei tematici general-umane, rupte de contextul social-istoric, folosindu-se mijloace împrumutate dintr-o dramaturgie, născută în alt context social-ideologic, în consecință apariția unui fenomen de mimetism provincial, deloc competitiv.

În schimb, la nivelul teatrelor, fetișul cel mai larg răspândit este acela al succesului facil, al piesei „fără probleme”, și chiar, dacă se poate, „fără pretenții”. Și atunci proliferază în repertoriu piesuțele, piesele pe care scrie „acțiunea se petrece în zilele noastre” și în care înțelnim chiar un șantier, sau o mină, sau un alt loc de muncă, în cadrul căruia se petrec fulgerătoare procese de transformare sufletească, de recuperare morală a unor delincvenți — neapărat pe calea unui accident de muncă —, mici povești de dragoste și mici înțepături la adresa unor funcționari birocrați, sau a unor mici malformații morale... [...] Se impune, cred, o dezbatere colectivă, aprofundată, la obiect, și cu fundamentările teoretice necesare, în lumina filosofiei materialist-dialectice și istorice și a esteticii marxiste, asupra acelor piese considerate „cu probleme”, dar și asupra unor chestiuni mai generale, privind orientarea creației dramatice și criteriile de apreciere ideologică și estetică, ceea ce ar aduce unele clarificări necesare și în raporturile dintre dramaturgi, teatre și forurile de decizie. [...]

telex-., teatrul“ ●telex-., teatrul“ ●telex-., teatrul“

(Continuare din p. 22)

Găsiți în librării volumele Actorul și virstele teatrului românesc de Simion Alterescu și Dramatis personae de Maria Vodă Căpușan. ● La secția română a Teatrului de Stat din Oradea se află în pregătire două spectacole :

Rechizitoriul de dramaturgul turc Yildirim Keskin, în regia lui Sergiu Sarin, și Ivona, principesa Burgundiei de Witold Gombrowicz, în regia polonezului Tadeusz Pliszkiwicz. ● Dintr-un cotidian, aflăm că Teatrul „Ion Vasilescu” vrea să

cumpere un gramofon cu pîlnie. ● La Teatrul de Stat din Galați se repetă iluzia optică de Dumitru Solomon (regia, Nicolae Scarlat) și Domnișoara Nastasia de George Mihail Zamfirescu (regia, Adrian Lupu). ● (Continuare în p. 62)